

J. R. R.
TOLKIEN
SILMARILLION

Kuvitus TED NASMITH

❖ թնոն իմզնննոն Տննոն լնոննոն իննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն
զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն

J. R. R. TOLKIEN

QUENTA SILMARILLION
(Silmarilien historia)

sekä

AINULINDALĚ
(*Ainurin soitto*)

ja

VALAQUENTA
(*Kertomus valarista*)

johon on liitetty

AKALLABĚTH
(*Númenorin tuho*)

ja

MAHTISORMUKSET
JA KOLMAS AIKA

ննոն իննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն
ննոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն զնոննոն

❖ թշն իմգնևեր ճեւիմ լայլի իձեր զնգ-այձ և ճերի
գեւեր զիյիմ Նորն եւրիյիմ զիյիւրն թիւն զեւլեր

J. R. R. Tolkien

SILMARILLION

Toimittanut

Christopher Tolkien

Suomentanut Kersti Juva

Kuvittanut Ted Nasmith

Werner Söderström Osakeyhtiö · Helsinki

Ինչ որ իմ ճիւղն զլիւսն ուրախն ինչն զգ եւրիւրեւոյն
Ներն զեւլերն ինչն ճեւիմ ուն թշն թեւեր թիւն

Säkeet suomentanut
Panu Pekkanen

Toisen laitoksen esipuheen sekä Huomautuksen ääntämyksestä
suomentanut Alice Martin

Katkelman kirjeestä Milton Waldmanille suomentanut
Tero Valkonen (julkaistu J. R. R. Tolkienin *Kirjeissä*, WSOY 2009)

Nimiösivujen tengwar-kirjoituksen suomennos Alice Martin
Tengwar-kalligrafia Lotta Raatikainen

Toimitus kiittää Pekka Tuomistoa asiantuntija-avusta

Suomennos ilmestyi ensi kerran 1979

Uudistettu oikeinkirjoitus

Tarkistettu suomennos

Englanninkielinen alkuteos
The Silmarillion

Originally published in the English language
by HarperCollins Publishers Ltd under the title
The Silmarillion

 © The J. R. R. Tolkien Copyright Estate 1977
Illustrations copyright © Ted Nasmith 1998, 2004

Suomennoksen © Kersti Juva, WSOY 1979, 2018

ISBN 978-951-0-43137-5

Painettu Kiinassa

SISÄLLYS

Kuvat	vii
Esipuhe	ix
Toisen laitoksen esipuhe	xiii
J. R. R. Tolkienin kirjeestä	xv
AINULINDALĒ	1
VALAQUENTA	11
<i>Quenta Silmarillion</i>	
1 Aikojen alku	23
2 Aulë ja Yavanna	31
3 Haltioiden tulo ja Melkorin vangitseminen	36
4 Thingol ja Melian	45
5 Eldamar ja <i>eldaliën</i> ruhtinaat	47
6 Fëanor ja Melkorin vapautuminen	55
7 Silmarilit ja <i>noldorin</i> napina	59
8 Valinorin pimeneminen	65
9 <i>Noldorin</i> pako	69
10 <i>Sindar</i>	83
11 Aurinko ja Kuu ja Valinorin vetäytyminen	89
12 Ihmiset	95
13 <i>Noldorin</i> paluu	98
14 Beleriandista ja sen valtakunnista	111
15 <i>Noldor</i> Beleriandissa	120
16 Maeglin	125

17	Ihmisten tulo Länteen	135
18	Beleriandin häviö ja Fingolfinin tuho	145
19	Beren ja Lúthien	158
20	Viides taistelu: Nirnaeth Arnoediad	188
21	Túrin Turambar	199
22	Doriathin tuho	232
23	Tuor ja Gondolinin tuho	243
24	Eärendilin matka ja Vihan sota	254
	AKALLABËTH	265
	MAHTISORMUKSET JA KOLMAS AIKA	293

Taulut

Sukupuut

- I Finwën huone
- II Olwën ja Elwën jälkeläiset
- III Bëorin huone
- IV ja V Hadorin huone ja Halethin kansa

Haltiakansojen jakautuminen

Huomautus ääntämisestä	325
Hakemisto	327
Liite: Quenyan- ja sindarinkielisten nimien elementtejä	375

KUVAT

Meri	7
<i>Valarin</i> lamppu	22
Aulë valmistautuu tuhoamaan lapsensa	33
Cuiviénenjärvellä	39
Valinorin valo Läntisellä merellä	50
Joutsenten vetämät <i>telerin</i> laivat	53
Alqualondën sukusurma	78
Fingolfin johtaa joukkonsa Helcaraxën poikki	81
Auringon ensimmäinen sarastus	92
Laivojen poltto	99
Maedhrosin pelastus Thangorodrimilta	104
Kartta: <i>Noldorin</i> ja <i>sindarin</i> valtakunnat	114
Sirionin portit	117
Eöl toivottaa Aredhelin tervetulleeksi	128
Eöl viedään muureille	133
Felagund Bëorin miesten parissa	136
Fingolfinin raivo	149
Örkkien sotajoukko joutuu väijytykseen Brethilissä	154
Aeluinjärvi	160
Neldorethin metsä kuutamossa	163
Lúthien pakenee Huanin selässä	172
Muodonmuutos	177
Beren ja Lúthien kannetaan turvaan	181

Huanin loikka	185
Morgoth rankaisee Húrinia	196
Surmanmäki	198
Saerosin kohtalokas hyppy	201
Túrin miehineen opastetaan Amon Rûdhille	205
Belegin surma	211
Túrin kuljettaa Gwindorin turvaan	216
Finduilas viedään Túrinin ohi Nargothrondin hävityksessä	218
Túrin saapuu hylättyyn kotiin	220
Sadeportaan nousu	225
Húrin löytää Morwenin	235
Tuor tulee joutsenten perässä Vinyamariin	244
Ulmo näyttäytyy Tuorille	246
Tuor ja Voronwë näkevät Túrinin Ivriinin altailla	248
Pako Gondolinista	251
Maglor heittää Silmarilin mereen	262
Eärendil Merenkävijä	266
Valinorin valkoiset laivat	271
Manwën kotkat	285
Tar-Míriel ja suuri aalto	288
Uskollisten laivat	290
Sormusten sormuksen taonta	298
Valkoinen puu	314

ESIPUHE

Silmarillion, joka nyt julkaistaan neljä vuotta tekijänsä kuoleman jälkeen, on selvitys esiajoista eli Maailman ensiajasta. *Tarussa Sormusten herrasta* on kerrottu kolmannen ajan lopun suuret tapahtumat; *Silmarillionin* tarinat perustuvat huomattavasti kaukaisempaan menneisyyteen, jolloin Morgoth, ensimmäinen Musta ruhtinas, asui Keski-Maassa ja suurhaltiat kävivät sotaa häntä vastaan saadakseen takaisin Silmarilit.

Silmarillion ei ainoastaan kerro tapahtumista jotka sijoittuvat ajassa huomattavasti aikaisemmiksi kuin *Taru Sormusten herrasta*, se on myös paljon varhaisempi teos. Itse asiassa tarina oli olemassa jo puoli vuosisataa sitten, vaikka sen nimi silloin ei ollutkaan *Silmarillion*; nuhruisista muistivihoista, joista vanhimmat ovat vuodelta 1917 voidaan lukea ensimmäiset lyijykynällä sutaistut versiot sen päätapahtumista. Sitä ei kuitenkaan julkaistu (vaikka viitteitä sen sisällöstä oli paljon *Tarussa Sormusten herrasta*), eikä isäni pitkänä elinaikanaan koskaan hylännyt sitä, vaan työskenteli sen parissa vielä viimeisinä vuosinaan. Koko tuona aikana *Silmarillion*, jos sitä tarkastellaan laajana kertovana rakennelmana, ei muuttunut oleellisesti; jo kauan sitten se oli ollut kiinteä traditio, pohja myöhemmille kirjoituksille. Mutta tekstinä se oli kaikkea muuta kuin valmis, ja isäni muutti myöhemmin jopa joitakin sen kuvaaman maailman perusajatuksia; samoista tarinoista oli olemassa lyhyitä ja pitkiä versioita useissa eri tyyllilajeissa. Vuosien kuluessa muutokset ja toisinnot kävivät sekä yksityiskohdissa että laajoissa yhteyksissä niin monimutkaisiksi, monikerroksisiksi, läpikäyviksi, että lopullinen ja valmis versio alkoi näyttää saavuttamattomalta. Näistä vanhoista tarinoista ('vanhoista' ei vain siinä mielessä, että ne kuvasivat kaukaista ensiaikaa, vaan myös suhteessa isäni elämään) tuli isäni perimmäisten mietteiden väline ja säilö. Hänen myöhemmissä kirjoituksissaan mytologia ja runous saivat antaa tilaa teologisille ja filosofisille pohdiskeluille, ja tästä syntyi eräitä yhteensovittamattomia sävyn eroja.

Isäni kuoltua minulle lankesi tehtävä valmistaa teos julkaisukelpoiseen muotoon. Minulle kävi selväksi että yritys mahduttaa yhden kirjan kansien väliin erilaiset ainekset – osoittaa että *Silmarillion* oikeastaan on jatkuvan ja kehittyvän, yli puoli vuosisataa kestäneen luomistyön ristiriitainen tuote – johtaisi vain sekavuuteen ja oleellisen häipymiseen. Päätin valmistaa yhden tekstin, valikoida ja järjestää aineistoa niin, että saisin aikaan mahdollisimman koherentin ja sisäisesti yhtäpitävän tarinan. Loppuluvut (*Túrin Turambarista* eteenpäin) osoittautuivat erityisen hankaliksi, koska ne olivat olleet koskematta monet vuodet ja olivat sen vuoksi joissakin suhteissa vakavasti ristiriidassa muiden kirjan osien kehittyneempien käsitysten kanssa.

Täydellistä ristiriidattomuutta (*Silmarillionin* sisällä tai *Silmarillionin* ja isäni muiden julkaistujen kirjoitusten välillä) ei pidä tästä teoksesta etsiä, sillä se ei olisi ollut saavutettavissa ilman suuria ja tarpeettomia menetyksiä (mikäli sittenkään). Isäni alkoi itsekin pitää *Silmarillionia* suppeana kokoomateoksena, joka olisi laadittu paljon myöhemmin hyvin erilaisten pitkänä perimätietona säilyneiden lähteiden pohjalta (runoista, annaaleista, suullisista tarinoista); ja tämä käsitys vastaa teoksen syntyvaiheita sikäli että sen takana on todellakin suuri määrä aikaisempaa proosaa ja runoutta, ja jossain määrin se on todellisuudessa eikä vain teoriassa kokoomateos. Tämä voi selittää kertomuksen vaihtelevan tempon ja yksityiskohtien määrän suuret erot eri osien välillä, esimerkiksi sen vastakohtan mikä vallitsee Túrin Turambarin tarinan tarkkojen paikan ja aiheen kuvien ja ensiajan lopun, Thangorodrimin murtumisen ja Morgothin kukistumisen kuvauksen etäisyyden ja yleveyden välillä; samoin se selittää eräät sävyn ja kuvaustavan erot, eräät hämärät kohdat ja siellä täällä esiintyvän kiinteyden puutteen. *Valaquenta*, joka sisältää paljon aina *eldarin* varhaisimmista Valinorin-ajoista asti periytyvää ainesta, on varmasti muotoiltu uudestaan myöhemmin aikoina, mikä selittäisi jännitteen ja näkökulman jatkuvat vaihtelut, kun jumalalliset voimat välillä tuntuvat vaikuttavan maailmassa läsnäolevina ja aktiivisina ja välillä häipyvän kauemmaksi, kadonneeksi voimaksi joka enää muistetaan.

Vaikka kirjan nimi on, niin kuin pitääkin, *Silmarillion*, siihen sisältyy *Quenta Silmarillionin* (varsinaisen *Silmarillionin*) lisäksi neljä lyhyempää teosta. *Ainulindalë* ja *Valaquenta* on sijoitettu alkuun, ja ne liittyvät läheisesti *Silmarillioniin*, mutta *Akallabêth* ja *Mahtisormukset*, jotka on sijoitettu kirjan loppuun, ovat aivan erillisiä ja itsenäisiä teoksia, mitä täytyy korostaa. Ne ovat mukana isäni toivomuksesta; ja näin kirjaan sisältyy koko historia Ainurin soitosta, josta maailma sai alkunsa, aina siihen asti kun Sormuksen viejät lähtevät Mithlondin satamista kolmannen ajan lopussa.

Kirjassa esiintyvien nimien määrä on suuri ja olen liittänyt loppuun täydellisen hakemiston; mutta keskeisten henkilöiden (haltioiden ja ihmisten) luku on huomattavasti pienempi, ja nämä kaikki löytyvät sukupuista. Lisäksi olen laatinut taulun eri haltiakansojen hankalasta jakautumisesta sekä luettelon tärkeimmistä haltianimien kielellisistä elementeistä ynnä kaksi karttaa. Idässä sijaitseva suuri vuoristo

Ered Luin tai Ered Lindon, Sinivuoret, sijaitsee *Taru Sormusten herrasta* -teoksen kartan läntisessä reunassa. Pienemmän kartan tarkoitus on tehdä yhdellä silmäyksellä hahmotettavaksi haltiavaltakuntien sijainti *noldorin* palattua Keski-Maahan. Muita kommentteja tai alaviitteitä en ole kirjaan ahtanut. Isältäni jäi valtava määrä julkaisematonta aineistoa kolmesta ajasta, niin kertovaa, kielitieteellistä, historiallista kuin filosofista, ja toivon että osa tästä aineistosta voitaisiin myöhemmin julkaista.

Vaikeassa ja epäilyttävässä tehtävässäni kirjan tekstin valmistelussa minua on suuresti auttanut Guy Kay, joka työskenteli kanssani v. 1974–1975.

Christopher Tolkien

1977

TOISEN LAITOKSEN ESIPUHE

Elettiin luultavasti loppuvuotta 1951, aikaa jolloin *Taru Sormusten herrasta* oli valmistunut mutta sen julkaisemiseen liittyvät ongelmat olivat vielä ratkaisematta, kun isäni kirjoitti pitkän kirjeen ystävälleen Milton Waldmanille, joka tuolloin oli kustannustoimittajana Collinsin kustantamossa. Kirje syntyi kiperässä tilanteessa – ja tilanteesta –, jossa isäni vaati kustantajaa julkaisemaan *Silmarillionin* ja *Tarun Sormusten herrasta* ”samanaikaisesti tai yhtenä julkaisuna”, ”yhtenä pitkänä Jalokivien ja Sormusten saagana”. Kysymystä ei kuitenkaan ole tässä tarvetta käsitellä sen syvemästi. Kirjeestä, jonka hän kirjoitti selittääkseen ja oikeuttaakseen pyrkimystään, syntyi lopulta loistokas esitys varhaisemmista ajoista niin kuin hän ne hahmotti (kirjeen jälkipuolisko on hänen omien sanojensa mukaan ’pitkä ja kuitenkin koristelematon yhteenveto’ *Taru Sormusten herrasta* -teoksen tarinasta), ja tästä syystä katson, että se on syytä julkaista *Silmarillionin* kansien sisällä, kuten tässä laitoksessa nyt tapahtuu.

Alkuperäinen kirje on kadonnut, mutta Milton Waldman oli teettänyt siitä koneella kirjoitetun kopion, jonka hän lähetti isälleni, ja tästä kopiosta kirje (tai osa siitä) päätyi *J. R. R. Tolkien – Kirjeet* -teokseen numeroksi 131. (Alkuteos *The Letters of J. R. R. Tolkien*, 1981; suomennos 2009.) Käsillä olevaan teokseen otettu teksti on sama kuin *Kirjeiden* sivuilla 182–200; pieniä korjauksia on tehty ja osa alaviitteistä jätetty pois. Koneella kirjoitetussa käsikirjoituksessa oli lukuisia virheitä varsinkin nimissä; nämä isäni ehti enimmäkseen korjata, mutta hän ei huomannut lausetta, joka on tämän teoksen sivulla xxiii: ”Siinä ei ollut varsinaisesti mitään väärää, että he jäivät vastoin neuvoja vanhojen sankaritekojensa kuolevaisiin maihin, joita he yhä suruissaan.” (*Kirjeet* s. 193, suom. Tero Valkonen.) Tässä konekirjoittajalta on selvästi jäänyt sanoja pois, ja kenties hän on myös lukenut jonkin kohdan väärin.

Olen korjannut tekstistä ja hakemistosta joukon virheitä, jotka tähän asti olivat jääneet (vain) *Silmarillionin* kovakantiseen laitokseen. Tärkeimmät koskevat eräiden

Númenorin hallitsijoiden järjestysnumeroita (näistä virheistä ja siitä miten ne saivat alkunsa ks. *Keskeneräisten tarujen kirja* (WSOY 1986), viite 11, s. 308–309, sekä *The Peoples of Middle-earth* (1996), s. 154, § 31).

Christopher Tolkien
1999

J. R. R. TOLKIENIN KIRJEESTÄ MILTON WALDMANILLE 1951

Parahin Milton,

pyysit lyhyttä kuvausta materiaalista, joka liittyy kuvitteelliseen maailmaani. On vaikeaa sanoa mitään sanomatta samalla liikaa: jos pyrin kertomaan vain muutaman sanan, innon portit lennähtävät auki ja egoisti ja taiteilija minussa haluaa heti kertoa, miten aineisto on kehittynyt, minkälaista se on ja mitä hän sillä tarkoittaa (tai luulee tarkoittavansa) tai yrittää sillä sanoa. Saat nyt kärsiä tästä hieman, mutta teen vain yhteenvedon teosten sisällöstä, mikä onkin (tai voi olla) kaikki mitä haluatte tai mille teillä on käyttöä tai aikaa.

Mitä kirjoitusajankohtaan, materiaalin kasvuun ja sen työstöön tulee, niin tämä maailma syntyi minun myötäni – joskaan en usko että tämä kiinnostaa ketään muuta kuin minua. Toisin sanoen en muista aikaa, jolloin en olisi sitä hahmotellut. Monet lapset keksivät tai alkavat keksiä kuviteltuja kieliä. Minä olen tehnyt sitä siitä asti kun opin kirjoittamaan. Mutta minä en ole missään vaiheessa lopettanut, ja koska olen ammatiltani filologi (ja erityisen kiinnostunut kielellisestä estetiikasta), minun makuni on muuttunut, teoriani ovat kehittyneet ja taitoni todennäköisesti myös. Tarinoitteni taustalta löytyy tällä hetkellä kielten ryhmä (suurimmaksi osaksi luonnosteltu vain rakenteensa puolesta). Mutta niille olennoille, joita kutsun omalla kielellämme harhaanjohtavasti haltioiksi, on luonnosteltu kaksi toisilleen sukua olevaa kieltä, jotka on tehty valmiimmiksi, joiden historia on kirjoitettu ja joiden muodot (oman lingvistisen makuni kahta puolta edustaen) on johdettu tieteellisesti yhteisestä alkuperästä. Lähes kaikki taruissani esiintyvät *nimet* on rakennettu näistä kielistä. Tämä antaa nimistölle tietynlaisen luonteen (yhtenäisyyden, kielellisen tyylin johdonmukaisuuden ja vaikutelman historiasta), tai niin minä uskon, ja sellainen puuttuu monista samantyyppisistä tarinoista. Kaikki eivät miellä tätä asiaa yhtä tärkeäksi kuin minä, sillä minut on tällaisissa asioissa kirottu suurella herkkyydellä.

Mutta alusta alkaen minulla oli myös aivan yhtä perustavanlaatuisen intohimo myyttiä (ei allegoriaa!) ja satuja sekä ennen kaikkea sadun ja todellisen historian rajalle sijoittuvaa sankaritarinaa kohtaan, sillä sellaisia on maailmassa (minun luettavissani) aivan liian vähän minun makuuni. Olin jo yliopisto-opiskelija, kun oivallus ja kokemus paljastivat minulle, etteivät kiinnostuksenkohteeni olleet toisilleen vieraita – vaikka toinen oli tiedettä, toinen romantiikkaa – vaan tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Minä *en* kuitenkaan ole myyttiä ja satuja koskevissa asioissa ”oppinut”¹, sillä olen etsinyt niissä (siinä määrin kuin olen niitä tuntenut) jatkuvasti uutta materiaalia, siis asioita joissa on tietty sävy ja tunnelma; kyse ei ole ollut pelkästä tiedon etsimisestä. Lisäksi – ja toivon etten kuulosta tässä kohtaa järjettömältä – minua on alusta asti surettanut oman rakkaan kotimaani köyhyys: sillä ei ollut omia tarinoita (sen kieleen ja maaperään sidottuja), ei ainakaan sen tasoisia kuin minä etsin ja löysin (aineistoksi) toisten maiden kansantaruita. Oli kreikkalaiset, kelttiläiset, roomalaiset, germaaniset, skandinaaviset ja vielä suomalaiset (jotka tekivät minuun suuren vaikutuksen) tarinat, mutta Englannissa ei ollut kuin keinoa ajanvietelukumistoa. Meillä tietysti oli ja on edelleen Arturin maailma, mutta vaikka se onkin voimallinen, se on epätodellisesti kotoutettu ja se yhdistyy Britanniaan, ei Englantiin, eikä se korvaa sitä, minkä minä koin puuttuvan. Ensinnäkin sen ”satumaa” on liian korea, uskomaton, epäohjonmukainen ja itseään toistava. Lisäksi – ja tämä on tärkeämpää – se liittyy kristinuskoon ja sisältää sen aivan olennaisena elementtinä.

Minusta se on kohtalokas ongelma, syistä joita en selitä tässä. Myyttien ja satujen, kuten kaiken taiteen, tulee heijastaa ja sisältää aineksia moraaliseen ja uskonnolliseen totuudesta (tai erheestä), mutta ei suorasukaisesti, ei siinä muodossa jossa ne tunnetaan ”todellisessa” maailmassa. (Puhun tietysti nyt nykytilanteestamme enkä muinaisista pakana-ajoista ennen kristinuskoa. Enkä toista sitä, minkä yritin sanoa esseessäni, jonka jo luit.)

Älä naura! Mutta kerran (intohimoni on sittemmin laantunut) minulla oli ajatus luoda koko lailla yhtenäinen tarusto, joka ulottuisi suurista, maailmankaikkeuden luomiseen liittyvistä kysymyksistä aina seikkailusatujen tasolle – suuremmat perustuisivat vähäisempiin, maanläheisempiin, ja pienemmät saisivat lisäloistoa suurista taustoistaan – ja jonka voisi omistaa yksinkertaisesti Englannille, minun maalleni. Sillä olisi sävy ja tyyli jota halajan, hitusen viileä ja kirkas, se tuoksuisi meidän ”ilmaltamme” (luoteen ilmastolta ja maaperältä, toisin sanoen Britannian ja Euroopan tämän kolkan, ei Italian tai Egeanmeren, vielä vähemmän idän), ja vaikka se sisältäisikin (mikäli kykenisin sen saavuttamaan) sen vaikeasti tavoitettavan kauneuden, jota monet kutsuvat kelttiläiseksi (vaikka sitä löytyy vain harvoin aidoista muinaiskelttiläisistä teoksista), se olisi kuitenkin ”korkeaa”, karkeasta puhdistettua, sopivaa aikuiselle mielelle maassa, jossa runous on ollut jo pitkään tärkeää. Kirjoittaisin jotkin suurista tarinoista kokonaisuudessaan ja jät-

---

1 Joskin olen kyllä ajatellut niitä runsaasti.

täisin monet kudelmaan pelkiksi luonnoksiksi. Jaksot olisivat yhteydessä majesteettiseen kokonaisuuteen, jossa olisi kuitenkin tilaa toisille mielille ja käsille, jotka synnyttäisivät maalauksia, musiikkia ja draamaa. Järjetöntä.

Näin suurimittainen pyrkimys ei tietenkään kehittynyt kerralla. Kysymys oli pelkistä tarinoista. Ne nousivat mielessäni ”annettuina” asioina, ja sitä mukaa kun ne yksitellen ilmaantuivat, myös yhteydet kasvoivat. Kyseessä oli mukaansatempaava joskin jatkuvasti keskeytyvä urakka (erityisesti siksi, että mieleni liihotti mieluusti toiseen äärilaitaan ja keskittyi kielipuoleen, ja sitten olivat vielä elämän välttämättömyydet), mutta minulla oli aina tuntu siitä, että merkitsin muistiin jotain, joka oli jossain jo ”olemassa”, en siis kokenut ”keksiväni”.

Tietysti minä keksin ja jopa kirjoitin paljon muutakin (erityisesti lapsilleni). Jotkin kertomukset karkasivat laajenevan ja ahnaan teeman kynsistä ja päätyivät aivan irrallisiksi tarinoiksi, joita ovat esimerkiksi *Niukun lehti* ja *Maamies ja lohikäärme*, mainitakseni ne kaksi jotka on painettu. *Hobitti*, joka on paljon elävämpi tarina, sai alkunsa itsenäisenä: aloittaessani sitä en tiennyt, että se kuului samaan maailmaan. Mutta se osoittautui kokonaisuuden täydentäjäksi, maailman keinoksi laskeutua maan pinnalle ja yhdistyä ”historiaan”. Alun ylevien tarujen on määrä tarkastella asioita haltioiden mielen kautta, joten keskelle sijoittuvan hobittitarinan näkökulma on miltei inhimillinen – ja viimeinen tarina yhdistää ne.

Minä en pidä allegoriasta – tietoisesta ja tarkoituksellisesta allegoriasta – mutta jos myytiin tai sadun tarkoitusta yrittää selittää, kieli on väistämättä allegorista. (Ja tietysti mitä enemmän ”elämää” tarinassa on, sitä helpompi sitä on tulkita allegorisesti, ja mitä paremmin tehty tietoinen allegoria on, sitä helpompi se on hyväksyä pelkkänä tarinana.) Oli miten oli, kaikki tämä materiaali² käsittelee ensisijaisesti lankeemusta, kuolevaisuutta ja konetta. Lankeemusta ilman muuta, se tema näkyy monella tapaa. Kuolevaisuutta erityisesti siinä, miten se vaikuttaa taiteeseen ja luomisen (tai sanotaanko mieluummin alemman luomisen) haluun, jolla ei näytä olevan biologista funktiota ja joka eroaa tavallisen biologisen elämän nautinnoista, joiden kanssa se itse asiassa on meidän maailmassamme tavallisesti ristiriidassa. Tähän haluun yhdistyy intohimoinen rakkaus todellista primaarimaailmaa kohtaan, joten se on siis täynnä kuolevaisuuden tuntua mutta ei tyydyty siitä. Siinä on useita mahdollisuuksia ”lankeemukseen”. Se voi äityä omistushaluiseksi ja takertua tehtyihin asioihin kuin ”omiinsa”, jolloin alempi luoja haluaa olla henkilökohtaisen luomuksensa Herra ja Jumala. Hän kapinoi Luojan lakeja vastaan – erityisesti kuolevaisuutta vastaan. Kumpikin näistä (erikseen tai yhdessä) jotta vallahaluun, haluun mielen nopeammasta tehosta, ja näin ollen siis koneeseen (tai taikuuteen). Tarkoitan viimeksi mainitulla kaikkea ulkoisten suunnitelmien tai laitteiden

---

2 Aivan pohjimmiltaan se kaiki liittyi kysymykseen siitä, mikä on taiteen (ja alemman luomisen) ja ensisijaisen todellisuuden suhde.

(kojeiden) käyttöä sen sijaan, että kehitettäisiin synnynnäisiä sisäisiä voimia tai lahjoja – tai jopa sitä, että näitä lahjoja käytetään hallitsemistarkoituksessa: jyrätään todellinen maailma tai nujerretaan toisten tahto. Kone on tämän ilmiön nykyaikainen muoto, joskin se on lähempänä taikuutta kuin yleensä tiedostetaan.

En ole käyttänyt sanaa ”taikuus” johdonmukaisesti, ja itse asiassa haltiakuningatar Galadriel joutuu torumaan hobitteja siitä, että nämä viittaavat sillä sanalla sekä vihollisen että haltiain laitteisiin ja toimintaan. En ole ollut johdonmukainen, sillä jälkimmäiselle lajille ei ole omaa sanaa (koska kaikki ihmisten tarinat ovat kärsineet samasta sekaanuksesta). Mutta haltiat ovat olemassa (minun tarinoissani) osoittaakseen, minkälaisesta erosta on kysymys. Heidän ”taikuutensa” on taidetta, joka on vapaa monista ihmisten taiteen rajoituksista: se on vaivattomampaa, ripeämpää, täydellisempää (luonnos ja lopputulokset ovat erheettömässä sopusoinnussa). Lisäksi sen päämääränä on taide, ei valta; alempi luominen, ei luomakunnan alistaminen ja hirmuvaltainen muokkaaminen. ”Haltiat” ovat ”kuolemattomia”, ainakin tämän maailman osalta, joten heitä kiinnostavat lähinnä kuolemattomuuteen liittyvät ajan ja muutoksen murheet ja vaivat eikä niinkään kuolema. Vihollinen eri muodoissaan on aina ”luonnostaan” kiinnostunut silkasta vallasta, joten hän on taikuuden ja koneiden herra, mutta ongelman ydin on tässä: tämä karmea pahuus voi nousta ja nousee näennäisen hyvästä pyrkimyksestä, halusta auttaa maailmaa ja muita³ – nopeasti ja hyväntekijän omien suunnitelmien mukaisesti – ja tämä on toistuva teema.

Tarinat käynnistyvät kosmogonisesta myytistä: *Ainurin soitosta*. Jumala ja *valar* (eli Mahdit: meidän kielessämme jumalat) paljastetaan. Jälkimmäiset ovat niin sanotusti enkelin kaltaisia mahteja, joiden tehtävänä on pitää annettua valtaa alueellaan (toimia hallitsijana, *ei* luojana, tekijänä tai muokkaajana). He ovat ”jumalallisia”, toisin sanoen he olivat alkujaan ”ulkopuolella” ja olemassa ”ennen” maailman luomista. Heidän mahtinsa ja viisautensa on peräisin siitä, että he tuntevat maailmankaikkeuden syntynäytelmän, jonka he aistivat alkujaan nimenomaan näytelmänä (toisin sanoen samalla tavalla kuin me aistimme jonkun toisen laatiman tarinan) ja myöhemmin ”todellisuutena”. Puhtaasti kerronnallisena välineenä tämän on tietysti tarkoitus synnyttää olentoja, joiden kauneus, mahti ja majesteettisuus ovat samalla tasolla kuin korkeamman mytologian ”jumalilla” ja jotka voi vielä hyväksyä, no, sanokaamme suoraan, sellainen mieli joka uskoo Pyhään kolminaisuuteen.

Sen jälkeen siirrytään nopeasti *Haltioiden historiaan* eli varsinaiseen *Silmarillioniin*, maailmaan sellaisena kuin me sen aistimme, mutta totta kai sitä kuvataan vielä puoliksi myyttiseen tyyliin; siinä käsitellään siis ajattelevia ruumiillisia olentoja, joiden koko on

---

3 Ei tosin pahuuden aloittajassa: hänen lankeemuksensa liittyi alempaan luomiseen, joten siis haltiat (jotka edustavat alempaa luomista kukkeimmillaan) olivat aivan eritoten hänen vihollisiaan, hänen halunsa ja vihansa erityinen kohde – ja alttiita hänen petoksilleen. Haltioiden lankeemus toteutuu silloin, kun he kiinnittyvät omistamiseen ja (vähemmässä määrin) silloin kun heidän taiteensa vääristyy vallaksi.

jotakuinkin verrannollinen omaamme. Tieto luomisnäytelmästä oli epätäydellinen: epätäydellinen kussakin yksittäisessä ”jumalassa” ja epätäydellinen silloinkin, jos kaikkien jumalten tieto yhdistettäisiin. Sillä (osin kapinoitsija Melkorin pahuutta hyvittääkseen, osin viimeistelläkseen kaiken äärimmäisen hienostuneesti) Luoja ei ollut paljastanut kaikkea. Kaksi suurinta salaisuutta olivat Jumalan lasten synty ja luonne. Jumalat tiesivät vain sen, että he tulisivat säädettyinä aikana. Jumalan lapset ovat siis pohjimmiltaan sukua, toisensa kaltaisia, ja yhtä pohjimmiltaan erilaisia. Koska he ovat jumalille myös jotain täysin ”toista”, jonka tekemisessä jumalilla ei ollut osuutta, he ovat jumalille erityisen halun ja rakkauden kohde. Heitä ovat *Esikoiset* eli haltiat ja *Seuraajat* eli ihmiset. Haltioiden kohtalona on olla kuolemattomia, rakastaa maailman kauneutta, nostaa se hienovaraisuuden ja täydellisyyden lahjoillaan täyteen kukkaansa, kestää niin kauan kuin maailma kestää, olla lähtemättä silloinkaan kun heidät ”surmataa” vaan sen sijaan palata – ja kuitenkin, kun Seuraajat saapuvat, haltioiden tehtävänä on opettaa heitä, antaa heille tilaa, ”hiipua” kun Seuraajat varttuvat ja imevät itseensä elämän, josta kumpikin on peräisin. Ihmisten kohtalo (tai lahja) on kuolevaisuus, vapaus maailman piireistä. Koska koko taruston näkökulma on haltioiden, kuolevaisuutta ei selitetä myyttisesti: se on Jumalan salaisuus, josta tiedetään vain että ”Jumalan tarkoitusta ihmisille ei ole paljastettu”, ja tämä on kuolemattomille haltioille murheen ja kateuden aihe.

Kuten sanoin, *Silmarillion* on tarukokoelmana omalaatuinen, ja se poikkeaa kaikista tuntemistani samantyyppisistä siten, että se ei ole ihmiskeskeinen. Sen näkökulma ja kiinnostuksenkohde ei ole ihmisissä vaan ”haltioissa”. Ihmiset tulivat mukaan väistämättä: kokonaisuuden laatija on sentään ihminen, ja jos hänellä on yleisöä, se koostuu ihmisistä, ja meidän tarinoissamme on oltava oikeita ihmisiä, ei pelkästään haltioiden, kääpiöiden, hobittien ja vastaavien hahmoissa. Mutta he ovat silti sivuhahmoja – he saapuvat mukaan myöhään, ja vaikka heidän merkityksensä kasvaa, he eivät ole päähenkilöitä.

Maailmankaikkeuden syntyyn liittyy lankeemus – voisi sanoa että enkeleiden lankeemus. Se on tietysti luonteeltaan varsin erilainen kuin kristillisessä mytologiassa. Nämä tarinat ovat ”uusia”, ne eivät ole suoraan peräisin muista myyteistä ja taruista, mutta niihin liittyy väistämättä suuri määrä vanhoja yleisesti käytettyjä teemoja tai aineksia. Minä uskon, että tarinat ja myytit ovat pohjimmiltaan suurimmaksi osaksi ”totta” ja sisältävät itse asiassa sellaisia totuuden puolia, joita voidaan vastaanottaa vain tässä muodossa; tietyt tämänkaltaiset totuudet ja muodot löydettiin kauan sitten, ja niiden täytyy ilmaantua aina vain uudestaan. Ei voi olla olemassa ”tarinaa” ilman lankeemusta – kaikki tarinat kertovat pohjimmiltaan lankeemuksesta – tai ainakaan sellaista ei voi olla olemassa ihmismielelle siten kuin me sen tunnemme ja itse omistamme.

Haltioiden täytyy siis kokea lankeemus ennen kuin heidän ”historiansa” voi muuttua kertomukseksi. (Ihmisten ensimmäistä lankeemusta ei tarustossa ole, syistä jotka selitin – ihmiset tulevat näyttämölle vasta kauan sen jälkeen kun lankeemus on tapahtunut, ja heidän vain huhutaan langenneen joksikin aikaa Vihollisen vallan alle, ja jotkut tekivät

parannuksen.) Suurin osa tarinasta, itse *Silmarillion*, käsittelee lahjakkaimman haltiasukun kunnan lankeemusta, sen maanpakoa Valinorista (eräänlaisesta paratiisista, Jumalten kodista joka sijaitsee äärimmäisessä Lännessä, sen uutta matkaa Keski-Maahan, jossa haltiat syntyivät mutta joka oli ollut pitkään Vihollisen vallan alla, ja sen kamppailua vihollisen kanssa – Pahuuden mahdin, joka oli vielä näkyvässä ruumiillisessa hahmossa. Tarina saa nimensä siitä, että tapahtumat liittyvät *Silmarillin* (’puhtaan valon hohto’) eli esiaikaisten Kivien kohtaloon ja merkitykseen. Haltioiden funktio alempina luojina symboloituu ensisijaisesti näiden jalokivien tekemisen kautta, mutta Silmarilit olivat muutakin kuin kauniita esineitä. Niissä oli Valo. Valinorin valo, joka tuli näkyväksi Kahdessa puussa, Hopeisessa ja Kultaisessa.⁴ Vihollinen surmasi ne silkkää pahansuopuuttaan, ja Valinor pimeni, joskin niistä saatiin vielä Auringon ja Kuun valo, ennen kuin ne tyyten pimenivät. (Tämä taru eroaa useimmista muista siinä, että Aurinko ei ole jumalallinen symboli vaan korvike, ja ”Auringon valo” (maailma auringon alla) viittaa langenneeseen maailmaan, sijoiltaan menneeseen epätäydelliseen näkemiseen.)

Mutta haltioiden suurin seppä (Fëanor) oli vanginnut Valinorin valon kolmeen yliveritaiseen jalokiveen, Silmariliin, ennen kuin Puut tahrattiin tai surmattiin. Valo eli siis sen jälkeen vain näissä jalokivissä. Haltioiden lankeemus seuraa siitä, miten omistavasti Fëanor ja hänen seitsemän poikaansa jalokiviin suhtautuvat. Vihollinen sieppaa ne, istuttaa ne Rautakruunuunsa ja vartioi niitä valloittamattomassa linnakkeessaan. Fëanorin pojat lausuvat karmean, jumalia pilkkaavan valan ylläpitää vihollisuutta ja kosta kaikkia niitä, jopa jumalia kohtaan, jotka tohtivat vaatia minkäänlaista osaa tai oikeutta Silmarileihin. He kierouttavat suurimman osan sukukunnastaan, joka kapinoi jumalia vastaan, lähtee paratiisista ja aloittaa toivottoman sodan Vihollista vastaan. Heidän lankeemuksensa ensimmäinen hedelmä kypsyy jo paratiisissa, jossa syttyy sota: haltiat surmaavat haltioita, ja tämä sekä heidän paha valansa nakertavat kaikkea heidän myöhempää sankaruuttaan, synnyttävät petoksia ja luhistavat kaikki voitot. *Silmarillion* on kertomus maanpakoon lähteneiden haltioiden sodasta Vihollista vastaan, ja se tapahtuu maailman luoteisosassa (Keski-Maassa). Siihen liittyy useita voitoista ja murheista kertovia tarinoita, mutta se päättyy katastrofiin ja muinaisen maailman, pitkän *ensiajan* maailman loppuun. Kivet saadaan lopulta takaisin (kun jumalat tulevat lopulta hätiin), mutta haltiat menettävät ne ikiajoiksi: yhden mereen, yhden maan syvyyksiin ja yhden tähdeksi taivaalle. Tämä tarukokoelma päättyy näkyyn maailmanlopusta, maailman murtumisesta ja uudelleen tekemisestä, Silmarilien ja ”Aurinkoa edeltäneen valon” takaisin saamisesta – kunhan ensin on käyty viimeinen taistelu, joka muistuttaa luullakseni enemmän muinaisskandi-

---

4 Sikäli kuin tällä on symbolista tai vertauskuvallista merkitystä, niin valo on siinä määrin perustava symboli maailmankaiikkeuden luonteessa, ettei sitä oikein voi analysoida. Valinorin valo (joka on peräisin lankeemusta edeltäneestä valosta) on järjestä erottamattoman taiteen valo; se näkee asiat sekä tieteellisesti (tai filosofisesti) että mielikuvituksellisesti (tai alemman luomisen kautta) ja ”sanoo että ne ovat hyviä” – siis kauniita. Auringon (tai Kuun) valo johdettiin Puista vasta sen jälkeen kun Paha tahri ne.

naavista näkemystä Ragnarökista kuin mitään muuta, joskaan se ei ole erityisen paljon senkään kaltainen.

Kun tarinat käyvät vähemmän myyttisiksi ja enemmän tarinoiden, seikkailukertomusten kaltaisiksi, ihmiset tulevat niihin mukaan. He ovat suurimmaksi osaksi ”hyviä ihmisiä” – sukuja ja niiden päälliköitä, jotka eivät suostu Pahuuden palvelijoiksi, ja kun he kuulevat huhuja Lännen jumalista ja suurhaltioista, he pakenevat länteen ja ajautuvat tekemisiin maanpaossa elävien haltioiden kanssa kesken näiden sodan. Teoksen ihmiset kuuluvat suurimmaksi osaksi heidän isiensä kolmeen huoneeseen, joiden päälliköistä tulee haltiaruhtinaiden liittolaisia. Ihmisten ja haltioiden yhteys ounastelee jo myöhempien aikojen tapahtumia, ja toistuvana teemana on se, että ihmisissä (sellaisina kuin he nykyään ovat) on haltioilta saatu ”veren” ja perinnön juonne ja että ihmisten taide ja runous riippuu suurelta osin siitä tai saa siitä aineksia.⁵ Niinpä tarustossa on mukana kaksi kuolevaisen ihmisen ja haltian liittoa – ne kumpikin yhdistyvät myöhemmin Eärendilin suvussa, jota edustaa Elrond Puolhaltia, hahmo joka on mukana kaikissa tarinoissa, jopa *Hobitissa*. *Silmarillionin* päätarina ja yksi perusteellisimminkin käsitellyistä on *Berenin ja haltianeito Lúthienin tarina*. Siinä kohtaamme ensimmäistä kertaa – muun muassa – ajatuksen (jota hobitit edustavat myöhemmin puhtaimmillaan), että maailmanhistorian suuria käänteitä, ”maailman pyöriä”, eivät useinkaan ohjaa herrat ja vallanpitäjät eivätkä edes jumalat, vaan näennäisen tuntemattomat ja heikot – synnä tähän on luomistyön salainen osa, se jota ei tunne viisaista kuin Yksi ja joka johtuu Jumalan lasten osuudesta näytelmään. Lainsuojattomaksi julistettu kuolevainen Beren onnistuu (apunaan Lúthien, pelkkä neitonen, joskin kuninkaallinen haltia) siinä, missä kaikki armeijat ja soturit ovat epäonnistuneet: hän pääsee Vihollisen linnakkeeseen ja irrottaa Rautakruunusta yhden Silmarilin. Niinpä hän saa Lúthienin omakseen, ja ensimmäinen kuolevaisen ja kuolemattoman välinen avioliitto toteutuu.

Tässä mielessä tarina on (minusta kaunis ja tehokas) sankarillinen satukertomus, jonka voi vastaanottaa sellaisenaan, vaikkei tietäisi taustoista kuin hyvin vähän. Mutta se on myös olennainen osa koko jatkumoa, ja sen täysi merkitys hahmottuu vasta sen osana. Käy näet niin, että Silmarilin saaminen, ylivoimainen voitto, johtaa tuhoon. Fëanorin poikien vala pannaan täytäntöön, ja Silmarilin himo johtaa kaikkien haltiakuningaskuntien tuhoon.

On muitakin tarinoita jotka on käsitelty melkein yhtä perusteellisesti ja jotka ovat yhtä itsenäisiä, joskin osia koko historiasta. Yksi näistä on *Húrinin lasten tarina*, traaginen kertomus Túrin Turambarista ja hänen siskostaan Nínielistä – Túrin on tämän tarinan sankari, hahmo jonka voisi sanoa periytyvän (jos siis pitäisi tällaisesta ajattelusta, joka ei ole erityisen hyödyllistä) Volsungin Sigurdin, Oidipuksen ja Suomen Kullervon aineksista.

---

5 Totta kai tämä tarkoittaa tosiasiaa sitä, että minun ”haltiani” edustavat pohjimmiltaan vain yhtä ihmisluonnon piirrettä, mutta taruissa asioita ei esitetä tähän tapaan.

On myös *Gondolinin tuho*; Gondolin on haltioiden tärkein linnake. Ja sitten on *Eärendil vaeltajan* tarina tai tarinat. Hän on sikäli tärkeä henkilö, että hän vie Silmarillionin päätöksensä ja hänen jälkeläisensä ovat tärkein yhteys myöhempien aikojen henkilöihin ja tarinoihin. Hänen tehtävänsä molempien kansojen – haltioiden ja ihmisten – edustajana on löytää merireitti Jumalten maahan ja toimia lähettiläänä, joka saa jumalat kääntämään ajatuksensa jälleen maanpakolaisiin, säälimään heitä ja pelastamaan heidät Viholliselta. Hänen vaimonsa Elwing on Lúthienin jälkeläinen ja pitää yhä Silmarilia hallussaan. Mutta kirous on edelleen voimassa, ja Fëanorin pojat tuhoavat Eärendilin kodin. Mutta se osoittautuu ratkaisuksi: Elwing syöksyy mereen pelastaakseen Kiven ja päätty Eärendilin luokse, ja he pääsevät suuren jalokiven voimalla vihdoon Valinoriin ja täyttävät tehtävänsä – hintana on kuitenkin se, että he eivät saa enää koskaan palata eivätkä asua haltioiden tai ihmisten keskuudessa. Jumalat lähtevät sen jälkeen taas liikkeelle, Lännestä kohoaa suuri mahti, Vihollisen tyrmälinnoitus tuhotaan ja Vihollinen itse heitetään ulos maailmasta tyhjiyteen, eikä hän pääse enää koskaan maailmaan ruumiillisessa hahmossaan. Kaksi viimeistä Silmarilia saadaan vihollisen Rautakruunusta – mutta lopulta ne menetetään. Fëanorin kaksi viimeistä poikaa varastavat ne valansa pakottamana, mutta ne tuhoavat heidät; toinen syöksyy mereen ja toinen maan uumeniin. Viimeisellä Silmarililla koristeltu Eärendilin laiva pannaan taivaalle kirkkaimmaksi tähdeksi. Niin päättyvät *Silmarillion* ja ensiajan tarinat.

Seuraava jakso käsittelee (tai käsittelee) toista aikaa. Mutta se on Maan päällä pimeä aikakausi, eikä sen historiasta kerrota (tai tarvitse kertoa) paljoakaan. Maat murtuivat ja raunioituivat suurissa taisteluissa Ensimmäistä vihollista vastaan, ja Keski-Maan länsiosa autioitui. Saamme tietää, että maanpaossa eläviä haltioita kehoitettiin ankarasti – jos ei suorastaan käsketty – palaamaan Länteen ja elämään siellä rauhassa. He eivät asuisi enää pysyvästi Valinorissa vaan Eressëan Yksinäisellä saarella, josta avautui näkymä Siunattuun valtakuntaan. Kolmen huoneen ihmiset saivat palkinnoksi urheudestaan ja uskollisesta liitostaan asua ”kaikista kuolevaisista lähinnä länttä” *Númenóren* suurella ”Atlantis”-saarella. *Valar* eivät tietenkään voi poistaa Jumalan lahjaa tai taakkaa eli kuolevaisuutta, mutta númenorilaiset elävät huomattavan pitkään. He lähtevät purjehtimaan, jättävät Keski-Maan taakseen ja perustavat suuren merenkulkijavalta-kunnan paikkaan, josta näkee juuri ja juuri Eressëaan (muttei Valinoriin). Useimmat suurhaltiat lähtevät niin ikään takaisin Länteen. Eivät kaikki. Jotkut númenorilaisten sukuiset ihmiset viiptyvät Meren lähetyvillä. Jotkut maanpakolaiset eivät palaa tai vii-vyttävät paluutaan (sillä tie länteen on aina auki kuolemattomille, ja Harmaissa sata-missa on aina laivoja valmiina purjehtimaan ikiajoiksi pois). Myöskään Ensimmäisen vihollisen tekemiä örkkejä (hiisiä) ja muita hirviöitä ei ole tyystin tuhottu. Ja sitten on vielä *Sauron*. *Silmarillionissa* ja ensiajan tarinoissa Sauron oli Valinorin olento, jonka Vihollinen sai palvelukseensa, minkä jälkeen hänestä tuli vihollisen johtava kapteeni

ja palvelija. Hän pelkää ja katuu, kun Ensimmäinen vihollinen tuhotaan tyystin, mutta hän ei lopulta tee niin kuin häntä käsketään eli palaa jumalten tuomittavaksi. Hän viipyy Keski-Maassa. Hänestä tulee erittäin hitaasti ja alkujaan hyvää tarkoittaen – hän haluaa järjestää uudelleen Keski-Maan, ”jumalten hylkäämän” paikan, ja palauttaa sen ennalleen – Pahan ruumiillistuma, olento joka himoitsee täydellistä valtaa, ja niinpä viha (erityisesti jumalia ja haltioita kohtaan) kalvaa häntä aina vain syvemmältä. Varjo kasvaa Keski-Maan itäosissa koko hämärän toisen ajan, ja yhä useammat ihmiset jäävät sen alle – ihmiset myös lisääntyvät samalla kun haltiat alkavat vähetä. Kolme pääteemaa ovat siis viipyvät haltiat, jotka jäivät Keski-Maahan, Sauronin kasvu uudeksi Mustaksi ruhtinaaksi, ihmisten herraksi ja jumalaksi, ja Númenor-Atlantis. Ne käsitellään kronikkatyylissä kahdessa tarinassa tai selostuksessa, *Mahtisormukset* ja *Númenorin häviö*. Kumpikin on olennaista taustamateriaalia *Hobittiin* ja sen jatko-osaan.

Ensimmäisessä näistä näemme tavallaan haltioiden toisen lankeemuksen tai ainakin ”virheen”. Siinä ei ollut varsinaisesti mitään väärää, että he jäivät vastoin neuvoja vanhojen sankaritekojensa kuolevaisiin maihin, joita he yhä suruissaan.⁶ Mutta he halusivat saada kaiken. He halusivat rauhan, autuuden ja täydellisen muiston ”Lännestä”, mutta samalla he halusivat myös viipyä tavallisessa maailmassa, jossa heidän asemansa korkeimpana kansana villien haltioiden, kääpiöiden ja ihmisten yläpuolella oli ylväämpi kuin Valinorissa hierarkian alimpina. Niinpä he keskittyivät ylenmääräisesti ”haipumiseen”, tapaan jolla he mielsivät ajan tuomat muutokset (maailman lait auringon alla). Heistä tuli surullisia, heidän taiteestaan (sanokaamme) historiallista, ja heidän pyrintönsä muuttuivat eräänlaiseksi säilömiseksi – vaikka he kyllä säilyttivät kansansa vanhan pyrkimyksen, maan kaunistamisen ja sen haavojen parantamisen. Kuulemme vielä viipyvistä Gil-galadin kuningaskunnasta, joka sijaitsee aivan äärimmäisessä luoteessa, jotakuinkin siellä mitä *Silmarillionin* vanhoista maista jäi jäljelle, samoin kuin muista asutuksista, kuten esimerkiksi Elrondin johtamasta Imladrisista (Rivendellistä) ja suuresta Eregionista Sumuvuorten länsijuurilla, Morian kaivosten vieressä – Moria on toisella ajalla kääpiöiden tärkein valtakunta. Toisilleen yleensä vihamielisten kansojen (haltioiden ja kääpiöiden) välille nousi ensimmäisen ja ainoan kerran ystävyys, ja sepäntaidot saavuttivat suurimman huipentumansa. Mutta monet haltiat kallistivat korvansa Sauronille. Hän oli noina varhaisina aikoina vielä kaunis katsoa, ja hänellä tuntui olevan sama pyrkimys kuin haltioilla: autioiden maiden parantaminen. Sauron löysi heidän heikon kohtansa ehdottamalla, että he voisivat auttaa toinen toistaan ja tehdä läntisestä Keski-Maasta yhtä kauniin kuin Valinor. Tosiasiassa kyseessä oli naamioitu hyökkäys jumalia vastaan, kehotus toisen, itsenäisen paratiisin rakentamiseen. Gil-galad torjui kaikki ehdotukset, samoin Elrond. Mutta Eregionissa alkoi ankara uurastus – ja haltiat melkein lankesivat ”magiaan” ja

6 [Konekirjoittajalta jäi tässä virkkeessä pois joitakin alkuperäisen käsikirjoituksen sanoja.]

koneisiin. He tekivät Sauronin tietojen avulla *Mahtisormukset* ("mahti" on kaikissa näissä tarinoissa pahaenteinen ja synkkä sana, paitsi silloin kun se viittaa jumaliin.)

Olennaisin mahti (kaikissa tämänkaltaisissa sormuksissa) oli *rappion* (ts. murheelliseksi tulkittu "muutoksen") estäminen tai hidastaminen, halutun tai rakastetun asian tai sen kuvajaisen säilyttäminen – tämä on ensisijaisesti haltioille ominainen pyrkimys. Mutta ne myös paransivat omistajansa luonnollisia kykyjä – ja siinä ne lähestyivät "magiaa", motiivia joka saattoi helposti muuttua pahaksi, himoksi hallita muita. Lisäksi niillä oli vielä muita voimia, jotka tulivat suoremmin Sauronilta ("Noidalta", niin kuin häntä kutsutaan *Hobitin* sivuilla, joilla hänen varjonsa häivähtää), ja näitä voimia olivat esimerkiksi näkyvän ruumiin muuttuminen näkymättömäksi sekä näkymättömän maailman paljastuminen.

Eregionin haltiat takoivat Kolme ylivertaisen kaunista ja mahtavaa sormusta lähes täysin omin voimin ja omistivat ne kauneuden säilyttämiselle; ne eivät tehneet käyttäjänsä näkymättömäksi. Mutta Sauron teki salaa omassa Mustassa maassaan maanalaisella tulella Sormusten sormuksen, Valtasormuksen, joka piti sisällään kaikkien muiden voimat ja hallitsi niitä, joten sen pitäjä kykeni lukemaan kaikkien vähempiarvoisia sormuksia käyttävien ajatukset, hallitsemaan kaikkia heidän tekojaan ja orjuuttamaan heidät lopulta täysin. Hän ei kuitenkaan tiedostanut haltioiden viisautta ja tarkkuutta. Heti kun hän julisti Sormusten sormuksen omakseen, haltiat tajusivat hänen tekonsa ja salaisen pyrkimyksensä ja pelkäsivät. He kätkivät Kolme sormustaan, joten edes Sauron ei koskaan saanut tietää missä ne olivat, ja niiden mahti pysyi turmeltumattomana. Muut sormukset he yrittivät tuhota.

Seurasi sota Sauronin ja haltioiden välillä, ja suuri osa Keski-Maata, erityisesti lännessä, tuhoutui entistä pahemmin. Eregion vallattiin ja tuhottiin, ja Sauron sai itselleen monta Mahtisormusta. Hän antoi ne turmelu- ja orjuutustarkoituksessa niille, jotka ottivat ne vastaan (kunnianhimossaan tai ahneudessaan). Tästä kertoo "ikivanha runo", joka toimii *Sormusten herran* johtoajatukseksi:

*Kolme sormusta haltiakuninkaille alla auringon,
seitsemän kääpiöruhtinaille kivisaleissaan,
yhdeksän ihmisille jotka vie tuoni armoton,
yksi Mustalle ruhtinaalle valtaistuimellaan
maassa Mordorin joka varjojen saartama on.*

Sauronista tuli siis Keski-Maassa miltei ylivertainen. Haltiat pysyivät salatuissa paikoissaan (jotka eivät vielä paljastuneet). Gil-galadin viimeinen haltiakuningaskunta sinittelee äärimmäisellä länsirannikolla, jossa sijaitsevat laivojen satamat. Elrond Puolhaltia, Eärendilin poika, pitää eräänlaista lumottua turvapaikkaa *Imladrisissa* (*Rivendellissä*)

läntisten maiden äärimmäisellä itärajalla.⁷ Mutta Sauron hallitsee kasvavia ihmisjoukkoja, joilla ei ole yhteyttä haltioihin ja sitä kautta epäsuoraa yhteyttä aitoihin, lankeemukselta säästyneisiin *valariin* ja jumaliin. Hän hallitsee kasvavaa imperiumiaan Mordorista, Barad-dûrin tornista, joka sijaitsee lähellä Tulista vuorta, ja sormessaan hänellä on Sormusten sormus.

Mutta kyetäkseen kaikkeen tähän hänen on täytynyt panna suuri osa synnynnäisestä mahdollistaan (tämä on toistuva ja erittäin merkittävä teema myyteissä ja saduissa) Sormusten sormukseen. Kun hän kantoi sitä, hänen mahtinsa maailmassa todella kasvoi. Mutta silloinkin kun se ei ollut hänen sormessaan, mahti oli kuitenkin olemassa ja ”yhteydessä” häneen: hän ei ollut ”vähentynyt”. Vähentyminen nähtäisiin vain jos joku toinen ottaisi sormuksen ja jäisi sen valtaan. Jos niin kävisi, uusi omistaja voisi (mikäli olisi luonteeltaan kyllin vahva ja sankarillinen) haastaa Sauronin, saada haltuunsa kaiken, minkä Sauron oli oppinut tai tehnyt Sormusten sormuksen taottuaan, ja näin kukistaa Sauronin ja nousta hänen paikalleen. Tämä oli se olennainen heikkous, jonka hän oli synnyttänyt (suurelta osin epäonnistuneessa) pyrkimyksessään orjuuttaa haltiat ja halussaan saada palvelijoidensa mieli ja tahto haltuunsa. Oli toinenkin heikkous: jos Sormusten sormus todella *tuhottaisiin*, sen voimakin katoaisi ja Sauronin oma olemus hiipuisi melkein katoamisen asteelle, hänestä tulisi pelkkä varjo, pelkkä pahan tahdon muisto. Mutta sitä hän ei koskaan ajatellut tai pelännyt. Sormuksen saattoi tuhota vain seppä, jonka taidot olivat hänen omiensa tasolla. Sormusta ei tuhonnut tuli, paitsi se kuolematon maanalainen tuli, jossa se oli tehty – ja se oli toisten saavuttamattomissa Mordorissa. Sormukseen sisältyvä ahneuden voima oli lisäksi niin suuri, että jokainen Sormusta käyttävä joutui sen orjaksi; kenenkään tahdonvoima (edes hänen omansa) ei riittänyt siihen, että Sormusta olisi voinut vahingoittaa, sen olisi voinut heittää pois tai hylätä. Niin hän ajatteli. Ja joka tapauksessa se oli hänen sormessaan.

Kun siis toinen aika kuluu, näemme miten Keski-Maassa kasvaa suuri valtakunta ja paha teokratia (Sauron on näet myös orjiensa jumala). Lännessä – tai varsinaisesti luode on ainoa näissä tarinoissa tarkoin hahmotettu seutu – sijaitsevat haltioiden viimeiset pakopaikat, kun taas niiden seutujen ihmiset ovat suurimmaksi osaksi turmeltumattomia, joskin tietämättömiä. Paremmat ja ylväämmät ihmiset ovat itse asiassa sukua niille, jotka lähtivät Númenoriin, mutta he elävät patriarkaalista heimoelämää, joka on yksinkertaisen ”homeerista”.

Númenor on sillä aikaa rikastunut, viisastunut ja tullut pitkäikäisten kuninkaittensa vallan alla mahtavaksi; kuninkaat periytyvät suoraan Elrosista, Earendilin pojasta ja Elrondin

7 Elrond symboloi aina ikivanhaa viisautta, ja hänen talonsa edustaa tietoa – sitä että kaikki hyvyttä, viisautta ja kauneutta koskeva traditio säilyy muistissa ja sen arvo tunnustettuna. Paikassa ei korostu *toiminta* vaan *pohdinta*. Niinpä Rivendell on paikka, jossa käydään matkalla kaikkiin tekoihin tai ”seikkailuihin”. Se voi olla matkan varrella (kuten *Hobitissa*), mutta sieltä voi myös olla välttämätöntä lähteä tyystin odottamattomalle reitille. Niin käy *Tarussa Sormusten herrasta*, kun sankari pakenee välitöntä vaaraa Elrondin luo ja lähtee sieltä täysin uuteen suuntaan: suoraan kohti vaaran alkuperää.

veljestä. *Númenorin häviö*, ihmisten (tai parannettujen mutta edelleen kuolevaisten ihmisten) toinen lankeemus johtaa sekä toisen ajan että vanhan maailman katastrofaaliseen loppuun, tarujen (litteäksi ja rajatuksi mielletyn) esimaailman katoamiseen. Sen jälkeen alkoi kolmas aika, hämärän aika, *medium aevum*, murtuneen ja muuttuneen maailman ensimmäinen aika, näkyvien ja ruumiillisten haltioiden viimeinen aika ja myös viimeinen aika, jolloin Paha ruumiillistuu yhteen hallitsevaan hahmoon.

Häviö on osin seurausta ihmisten sisäisestä heikkoudesta – voisi sanoa että se on seurausta ensimmäisestä lankeemuksesta (josta ei näissä tarinoissa kerrota), jota on kaduttu mutta josta ei olla täysin puhdistuttu. Palkkio maan päällä on ihmisille vaarallisempi asia kuin rangaistus! Ovela Sauron saa lankeemuksen aikaiseksi käyttämällä hyväkseen tätä heikkoutta. Sen olennaisin teema (ja kun kysymys on ihmisten tarinasta, tämä on käsittäkseni väistämätöntä) on Panna, kielto.

Númenorilaiset asuvat itäisimmän ”kuolemattoman” maan eli Eressëan näköpiirissä, ja koska he ovat ainoat ihmiset, jotka taitavat haltioiden kielen (jonka he oppivat liittonsa aikaan), he ovat jatkuvasti tekemisissä joko Eressëan autuudessa tai Gil-galadin valtakunnassa Keski-Maan rannoilla asuvien vanhojen ystäviensä ja liittolaistensa kanssa. Niinpä heistä tuli ulkonäöltään ja jopa mielen voimiltaan miltei samanlaisia kuin haltioista – mutta he pysyivät kuolevaisina, vaikka olivatkin saaneet palkinnokseen kolme kertaa (tai ylikin) pidemmän elinkaaren kuin tavalliset ihmiset. Heidän palkintonsa on heidän tuhonsa – tai heidän kiusauksensa alku. Heidän pitkä elämänsä parantaa heidän saavutuksiaan taiteen ja viisauden alalla, mutta se herättää heissä myös omistavan asenteen niitä kohtaan, ja heissä viriää halu nauttia kaikesta *kauemmin*. Jumalat olivat nähneet tämän kaiken jo ennalta ja asettaneet númenorilaisille alusta asti pannan: he eivät saa koskaan purjehtia Eressëaan tai Länteen niin, etteivät enää näe omia maitaan. Kaikkiin muihin suuntiin he saivat purjehtia miten tahtoivat. He eivät saa laskea jalkaansa ”kuolemattomalle” maalle ja näin rakastua kuolemattomuuteen (maailman sisällä), joka oli vastoin heidän lakiaan, Ilúvatarin (Jumalan) erityistä taakkaa tai lahjaa, jota heidän luontonsa ei itse asiassa olisi edes kyennyt kestämaan.⁸

Heidän lankeemuksessaan on kolme vaihetta. Ensimmäisenä suostumus, vapaasta tahdosta lähtevä tottelevaisuus, joka ei kuitenkaan pohjautu perusteelliseen ymmärrykseen. Sen jälkeen he tottelevat pitkään vastentahtoisesti, nurisevat koko ajan avoimemmin. Lopulta he kapinoivat – jolloin kuninkaan miesten ja kapinoitsijoiden sekä harvojen, vainottujen Uskollisten välille aukeaa juopa.

Ensimmäisessä vaiheessa he keskittävät rohkeutensa merenkulkuun, sillä he ovat rauhaa rakastavia ihmisiä. Heistä tulee Eärendilin perillisinä ylivertaisia merenkävijöitä,

---

8 Näissä tarinoissa esiintyy näkemys (mikä käy selvästi ilmi silloin, kun hobitit pitävät Sormusta jonkin aikaa), että kullakin ”lajilla” on luontainen elinkaarensa, joka liittyy olennaisesti sen biologiseen ja henkiseen luontoon. Sitä ei varsinaisesti voi *kasvattaa* määrällisesti eikä laadullisesti, joten sen ajallinen pidentäminen on kuin langan kiristämistä entistä tiukemmalle tai ”voin levittämistä aina vain ohuemmin” – siitä tulee sietämätöntä kidutusta.

ja koska he eivät saa mennä Länteen, he purjehtivat kauas pohjoiseen, etelään ja itään. Useimmiten he menevät Keski-Maan länsirannoille ja auttavat siellä haltioita ja ihmisiä Sauronin vastaisessa taistelussa ja saavat niskoilleen hänen ikuisen vihansa. Noina aikoina he olivat kohtaamilleen villi-ihmisille miltei jumalallisia hyväntekijöitä, jotka antoivat taiteen ja tiedon lahjoja ja häipyivät jälleen – jättäen jälkeensä lukuisia taruja auringonlaskusta saapuvista kuninkaista ja jumalista.

Toisessa vaiheessa, jota leimaavat ylpeys, kunnia ja panna vastaan napiseminen, he alkavat etsiä onnen sijaan vaurautta. Kuoleman välttämisen halu synnytti kuoleman kultin, ja he uhrasivat paljon rikkauksia ja taidetta hautoihin ja muistomerkkeihin. He perustivat näinä aikoina siirtokuntia läntisille rannoille, mutta niistä tuli pikemminkin tukikohtia ja rikkauksia etsivien herrojen ”tehtaita”, ja númenorilaisista tuli veronkantajia, jotka veivät suurissa laivoissaan aina vain enemmän rikkauksia meren yli. Númenorilaiset aloittivat aseiden ja laitteiden takomisen.

Tämä vaihe päättyi ja viimeinen alkoi, kun valtaistuimelle nousi kolmastoista⁹ Elrosin haaran kuningas, Tar-Calion Kultainen, kaikista kuninkaista mahtavin ja pöyhkein. Kun hän kuuli että Sauron oli alkanut kutsua itseään Kuninkaiden kuninkaaksi ja Maailman herraksi, hän päätti nujertaa moisen ”mahtailijan”. Hän lähtee voimansa ja majesteettisuutensa tunnossa Keski-Maahan, ja hänen armeijansa on niin suuri ja númenorilaiset loistossaan niin kauhistuttavia, etteivät Sauronin palvelijat suostu taistelemaan heitä vastaan. Sauron nöyryty, ilmaisee kunnioitusta Tar-Calionille ja päätyy vankina Númenoriin. Mutta hän nousee siellä ripeästi viekkautensa ja tietomääränsä turvin palvelijasta kuninkaan ensimmäiseksi neuvonantajaksi, ja hän viettelee kuninkaan ja useimmat kansasta ja sen herroista valheillaan. Hän kiistää Jumalan olemassaolon sanomalla, että Yksi on pelkkä Lännen mustasukkaisen *valarin* keksintö, heidän omien toiveittensa oraakkeli. Jumalten päällikkö on hän joka asuu Tyhjiydessä, hän joka lopulta voittaa ja laatii tyhjiydessä loputtomia valtakuntia palvelijoilleen. Panna on silkkaa pelkoon perustuvaa pötypuhetta, jonka tarkoituksena on estää ihmisten kuninkaita saavuttamasta ikuista elämää ja nousemasta *valarin* rinnalle.

Ilmaantuu uusi uskonto, Pimeyden palvonta, ja Sauron johtaa sen temppeliä. Uskollisia vainotaan ja uhrataan. Númenorilaiset kuljettavat pahuutensa myös Keski-Maahan ja muuttuvat julmiksi ja pahoiksi noituuden herroiksi, jotka surmaavat ja kiduttavat ihmisiä; vanhat tarinat siis peittyvät synkkien kauhutarinoiden alle. Näin ei kuitenkaan käy luoteessa, sillä sinne matkaavat siellä asuvien haltioiden vuoksi vain Uskolliset, jotka pysyvät haltioiden ystävinä. Hyvien númenorilaisten tärkein turvapaikka on lähellä suuren Anduin-virran suuta. Númenorin edelleen hyvä vaikutus leviää sieltä ylös jokea ja sen

9 [Kirjeen kirjoittamisen aikaan oli vielä vallalla alkuperäinen historiankäsitelmä, jonka mukaan Tar-Calion (Ar-Pharazôn) laskettiin Númenorin hallitsijoista kolmanneksitoista eikä, kuten myöhemmin, kahdenneksikymmenenneksiviidenneksi.]

rannoille aina pohjoiseen Gil-galadin valtakuntaan asti, kun yhteiskieli alkaa levitä.

Mutta lopulta Sauronin suunnitelma toteutuu. Tar-Calion tuntee vanhuuden ja kuoleman lähestyvän, ja hän noudattaa Sauronin viimeistä kehotusta, rakentaa kaikkien aikojen suurimman laivaston, purjehtii Länteen, rikkoo pannaan vastaan ja lähtee sotaan riistääkseen jumalilta ”ikuisen elämän maan piirin sisällä”. Kun *valar* näkevät tämän pöyristyttävän typerän ja jumalaa pilkkaavan kapinan sekä siihen liittyvän todellisen vaaran (Sauronin ohjaamat númenorilaiset voisivat tuottaa tuhoa itse Valinorissa), he lupuvat heille suodusta vallasta, pyytävät apua Jumalalta ja saavat häneltä mahdin ja luvan tilanteen ratkaisemiseen; vanha maailma järkkyy ja muuttuu. Mereen aukenee ammottava kuilu, joka nielaisee Tar-Calionin laivastoineen. Kuilun laidalla oleva Númenor kaatuu ja katoaa ikiajoiksi syvyyksiin vieden kaiken kauneutensa mukanaan. Sen jälkeen jumalaisilla tai kuolemattomilla olennoilla ei enää ole maan päällä näkyvää asuinsijaa. Valinor (eli paratiisi) ja myös Eressë siirretään, ja ne säilyvät ainoastaan maan muistoissa. Ihmiset voivat nyt purjehtia länteen niin kauas kuin tahtovat, mutta he eivät pääse yhtään lähemmäs Valinoria tai Siunattua valtakuntaa vaan palaavat ainoastaan itään ja siis takaisin, sillä maailma on pyöreä, rajallinen, pallo josta ei pääse pakoon – paitsi kuolemalla. Vain ”kuolemattomat”, jäljelle jääneet haltiat, voivat maailman piiriin väsyttyään nousta halutessaan laivaan ja löytää ”suoran tien”, päästä muinaiseen eli aitoon Länteen ja saada siellä rauhan.

Toisen ajan lopussa nähdään siis suuri katastrofi, mutta aikakausi ei lopu vielä siihen. Häviöstä selviää jokunen ihminen: *Elendil* Kaunis, Uskollisten päällikkö (hänen nimensä tarkoittaa *haltiamieltä*), sekä hänen poikansa *Isildur* ja *Anárion*. Elendil on nooamainen hahmo, joka on pidättäytynyt kapinoimasta sekä pitänyt laivansa miehitettyinä ja varustettuina Númenorin itälaidalla, ja hän pakenee Lännen raivon myrskyn edellä niillä valtaisilla aalloilla, jotka kantavat tuhoa Keski-Maan länsiosiin. Hän ja hänen väkensä pauskautuvat maanpakolaisina rannoille. He perustavat kaksi númenorilaista valtakuntaa: Arnorin pohjoiseen lähelle Gil-galadin valtakuntaa ja Gondorin etelämmäs Anduinin suulle. Kuolematon Sauron onnistuu vaivoin pakenemaan Númenorin hävitystä ja palaa Mordoriin, jossa hän on pian kyllin vahva haastamaan Númenorin maanpakolaiset.

Toinen aika päättyy (haltioiden ja ihmisten) *Viimeiseen liittoon* ja Mordorin suureen piiritykseen. Se saa päätöksensä, kun Sauron kukistetaan ja pahuuden toinen näkyvä ruumiillistuma tuhotaan. Mutta sillä on hintansa, ja siinä yhteydessä tehdään yksi tuhoisa virhe. Gil-galad ja Elendil kuolevat Sauronia surmatessaan. Isildur, Elendilin poika, leikkaa sormuksen Sauronin kädestä, jolloin Sauronin mahti murenee ja hänen henkensä pakenee varjoihin. Mutta paha alkaa tehdä työtään. Isildur julistaa Sormuksen omakseen, ”verirahaksi isästään”, ja kieltäytyy heittämästä sitä läheiseen Tuleen. Hän marssii pois, mutta hän hukkuu Suureen virtaan ja Sormus katoaa, painuu unohduksiin. Sitä ei kuitenkaan tuhota, ja sen avulla rakennettu Musta torni seisoo yhä pystyssä, tyhjänä vaan ei tuhattuna. Niin päättyy toinen aika, númenorilaisten valtakuntien syntymiseen ja suurhaltioiden viimeisen kuninkuuden päättymiseen.

AINULINDALĚ

AINULINDALĚ

Ainurin soitto

Oli Eru, Yksi, jonka nimi Ardassa oli Ilúvatar; ja ensin hän teki *ainurin*, se on Pyhät, jotka kasvoivat hänen ajatuksissaan, ja he olivat hänen luonaan ennen kuin mitään muuta oli tehty. Ja hän puhui heille ja antoi heille sävelaiheet; ja he lauloivat hänen edessään ja hän iloitsi. Mutta kauan lauloi kukin yksin tai vain muutama yhdessä ja muut kuuntelivat; sillä kukin käsitti Ilúvatarin aivoituksista vain sen osan josta hän itse oli lähtöisin, ja hitaasti he oppivat ymmärtämään veljiään. Kuitenkin koko ajan kun he kuuntelivat, syveni heidän ymmärtämyksensä, ja sopu ja sointu lisääntyivät.

Ja tapahtui, että Ilúvatar kutsui kokoon kaikki *ainurin* ja ilmoitti heille väkevän sävelaiheen joka osoitti heille suuremmat ja ihanammat ilmiöt kuin sitä ennen; ja sen sävelaiheen alun kunnian ja lopun loiston edessä mykistyivät *ainur*, ja he kumarsivat Ilúvatarin edessä ja olivat vaiti.

Silloin Ilúvatar sanoi heille: »Tästä sävelaiheesta, jonka olen teille ilmoittanut, tahdon teidän yhdessä tekevän sointuvan Suuren soiton. Ja koska olen syyttänyt teihin Sammumattoman liekin, saatte te näyttää voimianne ja koristaa tätä sävelaihetta kuinka kukin tahtoo omin ajatuksin ja avuin. Mutta minä istun ja kuuntelen ja iloitsen, kun teidän kauttanne suuri kauneus herää lauluun.»

Silloin alkoivat *ainurin* äänet muovata Ilúvatarin aiheesta Suurta soittoa, ja oli kuin harput ja luutut, kuin huilut ja torvet, kuin viulut ja urut ja sanoja laulavat kuorot olisivat puhjenneet soimaan; ja loputtomien toisiinsa kietoutuvien sävelmien sointuisa kudelma kohosi korkeuksiin kuulumattomiin ja vajosi syvyyksiin, ja Ilúvatarin asuinsijat täytyivät ääriään myöten, ja soitto ja soiton kaiku kantautuivat Tyhjyyteen

eikä se ollut tyhjä. Koskaan sen jälkeen eivät *ainur* ole tehneet sellaista soittoa, vaikka on sanottu että suurempi soitto syntyy *ainurista* ja Ilúvatarin lapsista, kun heidän kuoronsa kokoontuvat Ilúvatarin eteen päivien päätyttyä. Silloin soitetaan Ilúvatarin aiheet oikein, ja ne tulevat Oleviksi lausumisensa hetkellä, sillä silloin kukin osaltaan ymmärtää hänen tarkoituksensa ja toinen tuntee toisensa ja Ilúvatar antaa heidän aivoituksiinsa salaisen tulen, sillä hän iloitsee.

Mutta nyt istui Ilúvatar ja kuunteli, ja pitkään oli hänestä kaikki hyvää, sillä soittoon ei tullut virheitä. Mutta kun sävelaihe edistyi, keksi Melkor sydämessään, että hän kutoisi mukaan omia kuvitelmiaan jotka eivät sointuneet yhteen Ilúvatarin sävelaiheen kanssa, ja yritti siten lisätä voimaa ja kunniaa joka oli hänelle annettu. *Ainurin* joukossa Melkorille oli annettu suurin valta ja tieto, ja hänellä oli osuus kaikkien veljiensä lahjoista. Hän oli usein mennyt sinne missä ei ollut mitään ja etsinyt Sammumatonta liekkiä; sillä häntä alkoi polttaa halu tehdä Olevaksi omiaan, ja hänestä näytti että Ilúvatar ei suonut ajatusta Tyhjyydelle, ja hän oli kärsimätön sen autiuden tähden. Mutta Liekkiä hän ei löytänyt, sillä se on Ilúvatarin luona. Mutta kun hän oli ollut yksin, oli hän alkanut ajatella omia ajatuksia eikä ollut enää niin kuin veljensä.

Jotkut näistä ajatuksista hän nyt kutoi soittoonsa, ja heti syntyi hänen ympärilleen epäsointu, ja monet, jotka hänen vierellään lauloivat, harhautuivat, ja heidän ajatuksensa menivät sekaisin ja heidän soittonsa vaimeni; mutta jotkut alkoivat soinnuttaa soittoaan hänen mukaansa eikä niinkään siihen ajatukseen joka heille ensin oli annettu. Ja silloin Melkorin epäsointu levisi yhä laajemmalle, ja sävelmät jotka aluksi oli kuultu vajosivat ärjyvään äänimereen. Mutta Ilúvatar istui ja kuunteli kunnes oli ikään kuin myrsky olisi raivonnut hänen valtaistuimensa ympärillä, ja mylvivät hyrskyt olisivat lyöneet toistaan vastaan leppymättömän, tyyntymättömän vihan vallassa.

Silloin nousi Ilúvatar, ja *ainur* käsittivät että hän hymyili; ja hän kohotti vasemman kätensä, ja myrskyn keskellä alkoi uusi sävelaihe joka muistutti aikaisempaa eikä sittenkään muistuttanut, ja se kokosi voimaa, ja uusi kauneus soi siinä. Mutta Melkorin epäsointu nousi ärjyen sitä vastaan, ja taas kuultiin äänien sota joka oli edellistä rajumpi, kunnes monet *ainurista* kauhistuivat niin että lakkasivat laulamasta ja Melkor oli voitolla. Silloin nousi Ilúvatar jälleen, ja *ainur* käsittivät että hänen olentonsa oli ankara; ja hän kohotti oikean kätensä ja katso! sekaannuksen keskeltä heräsi kolmas sävelaihe, ja se oli erilainen kuin muut. Sillä aluksi se oli ikään kuin heikko ja hemeä, vain vienojen äänien solinaa, mutta se ei ottanut tukahtuakseen, ja se sai voimaa ja syvyyttä. Ja viimein oli kuin kaksi sävelmää olisi yhtä aikaa sointu Ilúvatarin istuimen edessä, ja ne olivat äärimmäisen erilaiset. Toinen oli syvä ja laaja ja kaunis, mutta hidas ja täynnä mittaamatonta surua, josta sen kauneus oli kotoisin. Toinen oli saavuttanut sisäisen yhtenäisyyden, mutta se oli räikeä, joutava ja toistui

toistumistaan, eikä siinä ollut sopusointua, vaan se soi kuin samoja säveliä pauhaavien torvien kuoro. Ja se yritti hukuttaa toisen sävelmän äänensä voimalla, mutta toinen ikään kuin otti siitä väkevimät sävelet ja kutoi ne omaan vakavaan kuvioonsa.

Kesken tämän mittelön, kun Ilúvatarin salit vapisivat ja värähtely levisi ennen liikkumattomaan äänettömyyteen, nousi Ilúvatar kolmannen kerran, ja hänen kasvonsa olivat kauheat katsella. Sitten hän kohotti molemmat kätensä, ja niin lakkasi soitto yhteen sointuun joka oli syvempi Syvyyttä, korkeampi Taivaan vahvuutta, läpitunkeva kuin Ilúvatarin silmän valo.

Silloin Ilúvatar puhui ja sanoi: »Väkevät ovat *ainur* ja väkevin heidän joukossaan on Melkor; mutta että hän tietäisi, ja tietäisivät kaikki *ainur*, että minä olen Ilúvatar, näytän minä teille sen mitä te olette laulaneet, että näette mitä olette tehneet. Ja sinä, Melkor, saat nähdä että kukaan ei voi soittaa aihetta jonka alkujuuri ei ole minussa, eikä kukaan voi muuttaa soittoa ilman minua. Sillä se joka sitä yrittää, on lopultakin vain väline entistä ihmeellisempien asioiden synnyssä, joita hän itse ei ole kuvitellutkaan.»

Silloin *ainur* pelkäsivät, eivätkä he käsittäneet sitä mitä heille sanottiin; ja Melkor häpesi ja häpeästä kasvoi salainen viha. Mutta Ilúvatar nousi loistossaan ja meni pois niiltä kauniilta seuduilta jotka hän oli tehnyt *ainuria* varten; ja *ainur* seurasivat häntä.

Mutta kun he tulivat Tyhjyyteen, sanoi Ilúvatar heille: »Katsokaa, oma soittonne!» ja hän näytti heille näyn ja antoi silmien nähdä sen minkä vasta korvat olivat kuulleet; ja he näkivät uuden Maailman näkyvänä edessään, kun se kaartui Tyhjyyteen ja pysyi siinä, vaikka ei ollut siitä lähtöisin. Ja kun he katsoivat ihmetellen, alkoi Maailman tarina toteutua, ja heistä näytti että se eli ja kasvoi. Ja kun *ainur* olivat aikansa vaiti tuijottaneet, Ilúvatar sanoi jälleen: »Katsokaa, oma soittonne! Soitantonne on edessäanne, ja siitä, minkä minä teille annoin, kukin teistä löytää kaiken sen mikä hänestä oli hänen itsensä tekemää tai lisäämää. Ja sinä Melkor löydät kaikki salaiset ajatuksesi ja saat nähdä, että ne ovat vain kokonaisuuden osa ja sille kunniaksi.»

Ja samaan aikaan sanoi Ilúvatar paljon muuta *ainurille*, ja koska he muistavat hänen sanansa ja tuntevat kukin osaltaan soiton jonka ovat itse laulaneet, tietävät *ainur* paljon siitä mikä on ollut, on, ja on oleva, ja vähän on sellaista mitä he eivät näe. Mutta on sellaista joka pysyy heiltä salassa, ovat he yksin tai yhdessä neuvonpidossa; sillä Ilúvatar ei ole muille kuin itselleen paljastanut kaikkea mitä oleman pitää, ja jokainen aika tuo tullessaan sellaista mikä on uutta eikä ole ennustettavissa, sillä se ei ole lähtöisin menneestä. Ja niin tapahtui, että kun tämä näky Maailmasta näytettiin *ainurille*, näkivät he että siinä oli sellaista mitä he eivät olleet ajatelleet. Ja ihmetyksen vallassa he näkivät Ilúvatarin lasten tulon ja asuinsijat jotka näille oli valmistettu; ja he käsittivät että he itse soitossaan olivat vaivalla valmistaneet nämä asunnot tietämättä että niillä oli muuta tarkoitusta kuin oma kauneutensa.

Sillä Ilúvatarin lapset oli Ilúvatar itse yksin ajatellut; ja he tulivat kolmannen sävelaiheen myötä, eivätkä he olleet mukana siinä aiheessa jonka Ilúvatar aluksi antoi, eikä kukaan *ainurista* ollut osallinen heidän syntyynsä. Sen tähden *ainur* heitä katsellessaan rakastivat heitä sitäkin enemmän, sillä he olivat muuta kuin he itse, vieraita ja vapaita, ja he näkivät heissä uudelleen Ilúvatarin mielen kuvan, ja oppivat vähän enemmän hänen viisaudestaan, joka muuten olisi ollut salattu *ainuriltakin*.

Ilúvatarin lapset ovat haltiat ja ihmiset, Esikoiset ja Seuraajat. Ja kaikkien Maailman ihmeiden joukosta, sen suurista saleista ja tiloista, tulipyörien keskeltä, valitsi Ilúvatar heidän asuttavakseen paikan Ajan syvyyksistä, lukemattomien tähtien keskeltä. Ja niiden silmissä, jotka käsittävät vain *ainurin* mahtavuuden mutta eivät sitä vaivaa mitä he kaikessa näkevät, nämä asumukset ovat kukaties mitättömät; mutta yhtä väärin olisi kuvitella ettei Ardan laakso ole muuta kuin neulanterävänä taivaisiin kohoavan huipun perusta; yhtä väärin olisi maailmassa, jota *ainur* yhä muovaavat, nähdä vain sen mittaamaton laajuus mutta ei sitä huolta, millä he kaiken maailmassa laativat. Mutta kun *ainur* olivat nähneet näyssä tämän asuinsijan ja Ilúvatarin lasten heräävän siellä, silloin monen kaikkein mahtavimman ajatukset ja halut kääntyivät siihen seutuun. Ja Melkor oli heidän johtajansa, niin kuin hän oli alussa suurin soittavista *ainurista*. Ja hän oli olevinaan itselleenkin ikään kuin hän tahtois mennä sinne järjestääkseen kaiken Ilúvatarin lasten parhaaksi ja hallitakseen kuumat ja kylmät myrskyt jotka hänen kauttaan olivat syntyneet. Mutta oikeastaan hän halusi alistaa tahtonsa alle sekä haltiat että ihmiset, sillä hän kadehti lahjoja, jotka Ilúvatar oli luvannut heille antaa; ja hän toivoi itselleen alamaisia ja palvelijoita ja tahtoi että häntä kutsuttaisiin Herraksi, ja että hän hallitsisi muiden tahtoa.

Mutta muut *ainur* katsoivat tätä asuinsijaa Maailman aavojen keskellä, jota haltiat kutsuvat nimellä Arda, Maa, ja heidän sydämensä iloitsi valosta, ja heidän silmänsä näkivät monia värejä ja he riemuitsivat; mutta meren kohina sai heidät levottomiksi. Ja he havaitsivat ilman tuulet, ja aineet joista Arda oli tehty; se oli tehty raudasta ja kivistä ja hopeasta ja kullasta ja monista aineista; mutta kaikista näistä he ylistivät eniten vettä. Ja *eldar* sanovat, että vedessä elää yhä Ainurin soiton kaiku selvempänä kuin missään muussa mitä maan päällä on; ja monet Ilúvatarin lapset kuuntelevat yhä kyltymättä Meren ääniä, vaikka eivät tiedä miksi.

Veteen käänsi ajatuksensa se *ainu* jota haltiat kutsuvat Ulmoksi, ja kaikkein syvimmin perehdytti Ilúvatar hänet soittoon. Mutta ilmoja ja tuulia on eniten pohtinut Manwë, joka on *ainurista* ylhäisin. Maan pintaa on ajatellut Aulë, jolle Ilúvatar oli antanut taidot ja tiedot vain hiukan vähäisemmät kuin Melkorille; mutta Aulën ilo ja ylpeys on tekemisen työssä ja tekemisen tuloksessa, ei niinkään omistamisessa ja osaamisessa; ja sen tähden hän antaa eikä varastoi ja on huolta vailla; hän siirtyy aina uuteen työhön.

Ja Ilúvatar puhui Ulmolle ja sanoi: »Etkö näe kuinka Melkor on käynyt sotaan sinun lääniäsi vastaan tuossa pienessä valtakunnassa Ajan syvyydessä? Ankaran ja kohtuuttoman kylmyyden hän ajatteli, mutta ei hän silti tuhonnut lähteitteesi kau-neutta eikä kirkkaitten lampiesi suloa. Katso lunta ja katso pakkasen taitavaa työtä! Pidäkkeettömän kuumuuden ja tulen Melkor teki, mutta ei hän silti kuivattanut haluasi eikä sammuttanut meren soitantoa. Katso siis sinä pilvien loistoa ja korkeutta ja alati vaihtuvaa utua ja kuuntele kuinka sade lankeaa Maan päälle! Ja pilvien kautta sinä tulet lähemmäksi Manwëa, ystävääsi, joka on sinulle rakas.»

Silloin Ulmo vastasi: »Totisesti, Vesi on nyt kauniimpi kuin osasin sydämessäni kuvitella, eikä minun salainen ajatukseni ole keksinyt lumihiuutaletta, eikä minun soittooni kuulunut lankeava sade. Minä etsin Manwëa, niin hän ja minä laadimme iäti sävelmiä sinun iloksesi!» Ja Manwë ja Ulmo ovat alusta asti olleet liitossa ja ovat kaikessa uskollisimmin palvelleet Ilúvatarin tarkoitusta.

Mutta Ulmon vielä puhuessa ja *ainurin* yhä tuijottaessa näkyä otettiin se heiltä pois ja kätettiin heidän näkyvistään; ja silloin he ikään kuin kokivat jotakin uutta, ja se oli Pimeys, jota he eivät ennen olleet tunteneet muuten kuin ajatuksissa. Mutta näyn kauneus oli saanut heidät valtaansa, ja olevaksi tulevan Maailman synty oli tenhonnut heidän mielensä niin että he ajattelivat vain sitä; sillä tarina oli vajaa ja ajan pyörät pyörivät yhä, kun näky otettiin heiltä pois. Ja toiset ovat sanoneet, että näky lakkasi ennen Ihmisten vallan ajan täyttymistä ja Esikoisten haipumista; ja siitä johtuu, että vaikka soitto oli kokonainen, *valar* eivät ole silmin nähneet myöhempiä aikoja eivätkä Maailman loppua.

Silloin syntyi *ainurin* keskuudessa levottomuutta; mutta Ilúvatar kutsui heitä ja sanoi: »Tiedän että mielenne halu on, että se mitä olette nähneet olisi todella, ei vain aivoituksissanne, vaan niin kuin te olette itse, ja sittenkin toisin. Siksi minä sanon: *Eä!* Tulkoon tämä kaikki Olevaksi! Ja minä lähetän Tyhjyyteen Sammumattoman liekin, ja se on oleva Maailman sydämessä, ja Maailma on Oleva; ja ne teistä jotka niin tahtovat, voivat astua sinne alas.» Ja äkkiä *ainur* näkivät kaukana valon, kuin pilven jonka keskellä oli liekki; ja he tiesivät että se ei ollut pelkkä näky; että Ilúvatar oli tehnyt jotakin uutta, ja se oli *Eä*, Maailma joka On.

Niin tapahtui, että *ainurista* toiset asustivat yhä Ilúvatarin kanssa Maailman rajojen tuolla puolen; mutta toiset, näiden joukossa monet suurimmat ja kauneimmat, heittivät hyvästit Ilúvatarille ja laskeutuivat Maailmaan. Mutta Ilúvatar asetti ehdon, joka oli heidän rakkautensa vuoksi välttämätön, ja se oli se että heidän mahtinsa siirtyisi Maailmaan, kuuluisi Maailmaan, jäisi Maailmaan ja olisi siellä aina kunnes Maailma olisi valmis, niin että he ovat sen elämä ja se on heidän elämänsä. Ja sen tähden heidän nimensä on *valar*, Maailman mahdit.

Mutta kun *valar* saapuivat Eään, hämmästyivät he ensin ja joutuivat ymmälle,

sillä oli kuin ei mitään siitä mitä he olivat näyssä nähneet olisikaan vielä, ja kaikki oli vasta alussaan ja vailla muotoa, ja oli pimeää. Sillä Suuri soitto oli ollut vain ajatus joka kasvoi ja kukoisti Ajattomissa saleissa, ja Näky oli ollut pelkkä enne; mutta nyt he olivat saapuneet Aikojen alkuun, ja he käsittivät että Maailma oli vasta ennalta näytetty ja ennalta laulettu, ja että heidän oli se tehtävä todeksi. Ja niin he aloittivat suuren työnsä mittaamattomissa ja tutkimattomissa autoissa maissa, laskemattomassa ja unohdetussa ajassa, valmistakseen Maailman sitä hetkeä varten jolloin Ajan syvyydessä, Eän suurten salien sylissä tulisi se hetki ja se paikka johon Ilúvatarin lapset ilmaantuisivat asumaan. Ja tästä työstä suurimman osan tekivät Manwë ja Aulë ja Ulmo; mutta Melkor oli myös mukana alusta asti, ja hän sekaantui kaikkeen mitä tehtiin ja käänsi kaiken minkä voi omien halujensa ja tarkoitustensa suuntaan; ja suuret tulet hän sytytti. Siksi, kun Maa oli vielä nuori ja liekkiä täynnä, himoitsi Melkor sitä, ja hän sanoi *valarille*: »Tämä on minun oma valtakuntani ja minä nimeän sen itselleni!»

Mutta Manwë oli Melkorin veli Ilúvatarin aivoituksissa, ja hänen kauttaan soi voimakkaammin toinen sävelaihe, jonka Ilúvatar oli nostattanut Melkorin epäsointua vastaan; ja hän kutsui luokseen monia sekä suuria että vähäisiä henkiä, ja he tulivat alas Ardan kentille ja autoivat Manwëä, ettei Melkor estäisi iäksi heidän työtään toteutumasta, ettei Maa kuihtuisi jo ennen kukkimistaan. Ja Manwë sanoi Melkorille: »Tätä valtakuntaa et vääryydellä omaksesi ota, sillä monet muut ovat täällä nähneet vaivaa siinä missä sinä.» Ja Melkorin ja muiden *valarin* välille tuli riita; ja sen jälkeen Melkor vetäytyi ja meni muille maille ja teki siellä mitä tahtoi; mutta hän ei jättänyt sydämestään ajatusta, että Ardan valtakunta olisi hänen.

Ja *valar* ottivat itselleen muodon ja vaatteet; ja koska rakkaus Ilúvatarin lapsiin oli tuonut heidät Maailmaan, ja he vartoitivat heitä tuleviksi, ottivat he muodon sen mukaan mitä he olivat nähneet Ilúvatarin näyssä, mutta heidän mahtinsa ja loistonsa oli heistä itsestään. Ja niin on, että heidän muotonsa on lähtöisin enemmän näkyvän Maailman kuvasta kuin itse Maailmasta; ja eivät he muotoa tarvitse paitsi niin kuin me vaatteita, sillä voimmehan me olla alasti menettämättä olemustamme. Sen tähden *valar* saattavat halutessaan kulkea vaatteetta, eivätkä edes *eldar* selvästi näe heitä, vaikka he olisivat läsnä. Mutta kun *valar* tahtovat vaatettaa itsensä, ottavat toiset miehisen hahmon ja toiset naisen hahmon; sillä alusta asti oli heidän luonnossaan se ero, joka saa vain hahmon tästä valinnasta eikä ole valinnan aikaansaama, aivan kuten meidän keskuudessamme mies ja nainen osoittavat eronsa asullaan, mutta asu ei sitä eroa tee. Joskus Suuret ottavat hahmon joka on samanlainen kuin ylhäisimmillä Ilúvatarin lapsilla, mutta joskus he saattavat pukeutua omiin ajatuksiinsa, ja ne saavat mahtavan ja kauhistavan näkyvän muodon.

Ja *valar* vetivät luokseen monia seuralaisia, joista toiset olivat vähäisempiä ja toiset melkein yhtä mahtavia kuin he itse, ja he tekivät yhdessä työtä Maan järjestämiseksi

ja sekasorron suitsittamiseksi. Silloin Melkor näki mitä oli tehty ja että *valar* kulkivat Maan päällä näkyvinä voimina, Maailman vaatteissa, ja he olivat ihanat ja loistavat katsella ja autuaat, ja Maa oli muuttumassa puutarhaksi jossa he saivat iloita, sillä sen melskeet oli vaimennettu. Silloin paisui hänessä kateus entistä suuremmaksi; ja hänkin otti näkyvän muodon, mutta hänen luontonsa vuoksi ja hänessä kytevä pahuuden vuoksi oli muoto musta ja kauhea. Ja hän laskeutui Ardan päälle voimassa ja vallassa joka oli suurempi kuin kellään *valarista*, ja hän oli kuin merestä nouseva vuori jonka jäinen, savua ja tulta syöksevä huippu peittyi pilviin; ja Melkorin silmien palo oli kuin liekki, joka kuluttaa kuumuudella ja lävistää jäätävällä kylmällä.

Niin alkoi *valarin* ensimmäinen taistelu Melkorin kanssa Ardan hallinnasta; eivätkä haltiat tiedä juuri mitään noista melskeistä. Sillä se mitä tässä on kerrottu on *valarilta* itseltään peräisin, sillä *eldalië* puhui heidän kanssaan Valinorin maassa ja he opettivat heitä; mutta paljon eivät *valar* koskaan puhuneet sodista joita käytiin ennen haltioiden tuloa. Mutta *eldarin* keskuudessa kerrotaan, että kaiken aikaa *valar* yrittivät Melkorista huolimatta hallita Maata ja valmistaa sitä Esikoisten tuloa varten; ja he rakensivat maita ja Melkor tuhosi ne; ja he uursivat laaksoja ja Melkor kohotti ne; ja he veistivät vuoria ja Melkor kaatoi ne; ja he laskivat sijat merille ja Melkor läikytti niistä veden; eikä mikään saanut olla rauhassa eikä kasvaa pitkään, sillä niin kuin *valar* aina aloittivat työn, niin tuli Melkor aina sitä purkamaan tai turmelemaan. Mutta heidän työnsä ei silti mennyt kokonaan hukkaan, ja vaikka heidän tahtonsa ja tarkoituksensa ei missään työssä täydesti toteutunut, ja kaikki mikä maailmassa oli sai toisen muodon ja puvun kuin *valar* olivat aluksi aikoneet, sittenkin Maailma hitaasti muotoutui ja tuli lujaksi. Ja niin perustettiin Ilúvatarin lapsille viimein asuinsija Ajan syvyyksiin lukemattomien tähtien keskelle.

Hobittien maailman esihistoria

SILMARILLION kertoo J. R. R. Tolkienin luoman Keski-Maan synnystä ja varhaisvaiheista, haltioiden, ihmisten ja kääpiöiden elämästä. Tarunomainen luomiskertomus kuvaa *ainurin* eli jumalten töitä ja keskinäistä kamppailua. Haltioiden luovuus ja taito puhkeaa kukkaan, kun Fëanor tekee Silmarilit, ihmeelliset jalokivet. Niitä himoitsee myös haltioita vihaava Morgoth, joka ryöstää kivet ja kiinnittää ne Rautakruunuunsa. Vasta ihmismies Beren ja hänen rakastettunsa, haltianeito Lúthien Tinúviel, onnistuvat riistämään takaisin yhden Silmarilin – ja maksavat uroteosta kalliin hinnan. Berenin ja Lúthienin rakkaus jää elämään taruissa ja lauluissa, joista yhden Aragorn laulaa hobiteille *Sormuksen ritareissa*.

Silmarillionissa vaeltavat haltioiden rakastama Elbereth, Aragornin esi-isä Isildur, *Kalevalan* Kullervo muistuttava Túrin Turambar ja monet muut. Yönmustan varjon luo Morgoth kammottavine kätyreineen, joista vaarallisin tunnetaan nimellä Sauron.

KERSTI JUVAN klassinen suomennos vuodelta 1979 julkaistaan tarkistettuna ja TED NASMITHIN upean kuvituksen kera.

Teoksen esipuheena on Tolkienin kirje vuodelta 1951, jossa hän esittelee *Silmarillionin* ja sen maailman.

